

KARJALAINEN
NUORISOLIITTO

KANSALLISPUKUVIHKO

Pronssisen tanhumerkin suorittaaksesi sinun täytyy tehdä tästä vihosta löytyvät tehtävät. Vihkon lopusta löydät sanaston, linkkejä ja kirjoja, joista saat apua tehtäviin ja lisää tietoa aiheesta.

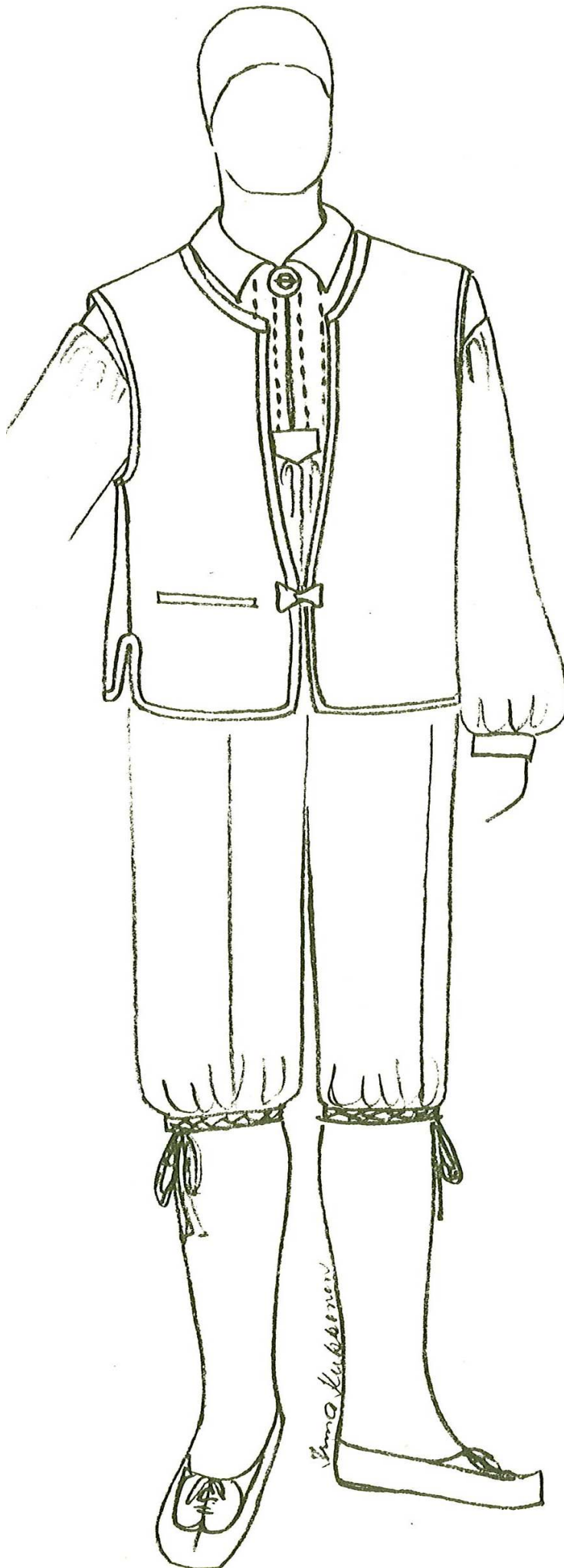
- Muinaispuku Pronssikautisen (1000-1200 –lukujen) emännän juhlapuvun uusinto, joka on koottu hautalöytöjen perusteella. Esim. Tuukkalan, Euran. Perniön, Kaukolan (Muinais-Karjalan) muinaispuvut.
Linkkejä: <http://www.craftmuseum.fi/kansallispukukeskus/muinaispuku.htm>
<http://www.kaspaikka.fi/savonlinna/muinaispuku/sivut/index.htm>
- Kansanpuku Kansan käyttämä juhla- ja kirkkopuku, joka oli usein kotikutoinen ja jossa oli paikallisia ja alueellisia erityispiirteitä. Muotipuku syrjäytti kansanpuvun 1800-luvun lopulla.
- Kansallispuku 1700- ja 1800-lukujen kansanpukujen mallin mukaan tehty pukutoisinto, jonka on koonnut alan asiantuntija. Puvut hyväksyy kansallispukukeskus (ennen kansallispukuneuvosto).
- Päähineistä Nuoret tytöt kulkivat kansanpukujen aikaan avopäin, tai käyttivät nauhoja. Rippikouluiästä eteenpäin usein tanua (lännessä) tai pinteliä tai säppäliä (Karjalassa). Naimisissa oleva nainen peitti päänsä. Länsi-Suomessa käytettiin komeasti kirjailtuja tykkimysyjä, Karjalassa usein taidokkaasti laskostettuja huntuja.

Huntu on vaimon päähineistä vanhin, jo muinaisaikaan käytetty. Se säilyi pisimpään karjalaisissa puvuissa. Ortodoksivaimon päähine oli kirjailtu sorokka tai harakka.

Myös miehen pukuun kuului aina päähine. ”Vain kanavaras kulkee pää paljaana.”

Läntisen Suomen puvut saivat vaikutteita Ruotsista ja Euroopasta. Karjalassa säilyivät pisimpään vanhat mallit. Yleensä miesten pukeutuminen muuttui nopeammin johtuen armeijan vaikutuksesta. Esim. polvihousut tulivat pukeutumiseen 1700-luvulla Ruotsin armeijan univormun mukana. Naisten erillinen liivi ja hame yleistyi länsieurooppalaisen muodin vaikutuksesta ensin Länsi-Suomessa. Monissa karjalaisissa kansanpuvuissa säilyi 1900-luvun alkuun asti vanha hartuusmallinen liivihame, erityisesti ortodoksialueilla (ks. Pyhäjärven, Sakkola-Rautun, Kivennavan, Raja-Karjalan kansallispuvut).

Kansallispukujen kanssa käytetään polvimittaisia villaisia tai puuvillaisia sukkia, jotka kannattaa sitoa villa- tai puuvillalangasta solmeilla sukkanauhoilla.

JOHANNEKSEN MIESTEN PUKU

Johannes on satama- ja saaristopitäjä luovutetussa Karjalassa, Suomenlahden rannalla. Johanneksella oli meriyhteys maailmalle, joten polvihousumuoti saavutti alueen muuta Karjalaa nopeammin.

Päähine on valkoinen, kohoneuleinen myssy

Paita valkoinen halkiollinen. Halkiota koristaa kaksi laskosta ja reikäommelrivi ja se suljetaan pienellä hopeisella paljinsoljella.

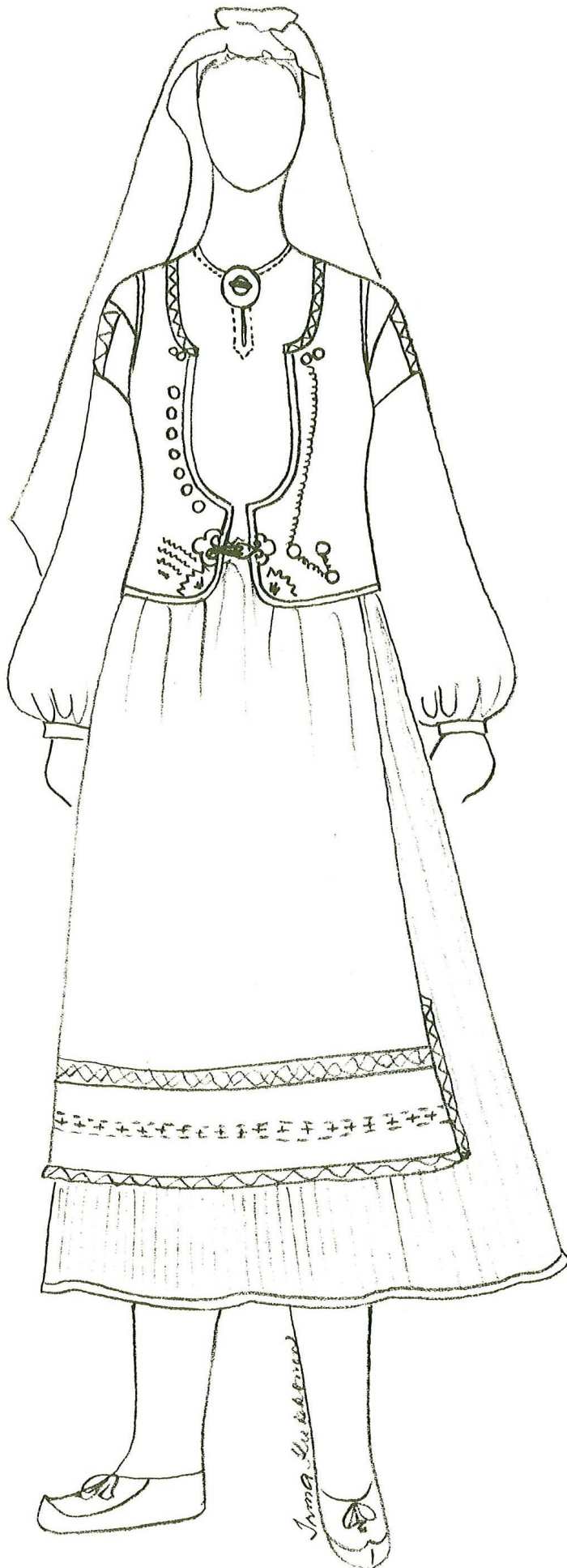
Liivi on tummansinistä sarkaa. Pääntie ja taskunsuut on reunustettu vaalealla säämiskällä, muuten liivi on reunustettu punaisella nyörillä. Liivi kiinnitetään edestä pienellä hakasparilla.

Housut tummansiniset, polvimittaiset luukkuhousut. Lahkeet sidotaan sinivalkoisella nyörillä.

Sukat ovat valkoiset

Kengät joko mustat tai nahanväriset

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ

KAUKOLAN NAISEN PUKU

Kaukola sijaitsee Laatokan rannalla Karjalan Kannaksella, luovutetussa Karjalassa.

Paidan hihantyvissä on pitsiä ja pääntiellä halkio.

Tummansininen liivi on samaa kangasta kuin hame. Liivi on reunustettu punaisella villalankanyörillä ja pääntiellä on säämiskäreunus. Liivi kiinnitetään vyötäröltä hakasilla, joiden alla on punaista verkkaa. Liivin etuosassa on punakeltaista, epäsymmetristä kirjontaa. Lisäksi liivi on koristeltu napeilla ja villalankatupsuilla.

Tummansinisen laskostetun hameen helmassa on palmikoitu punainen punos.

Valkoisessa esiliinassa on helmapitsi ja välipitsi, jossa polveilee punaisia ja sinisiä lankoja. Pitsien välissä helmassa on kudottu punainen raita.

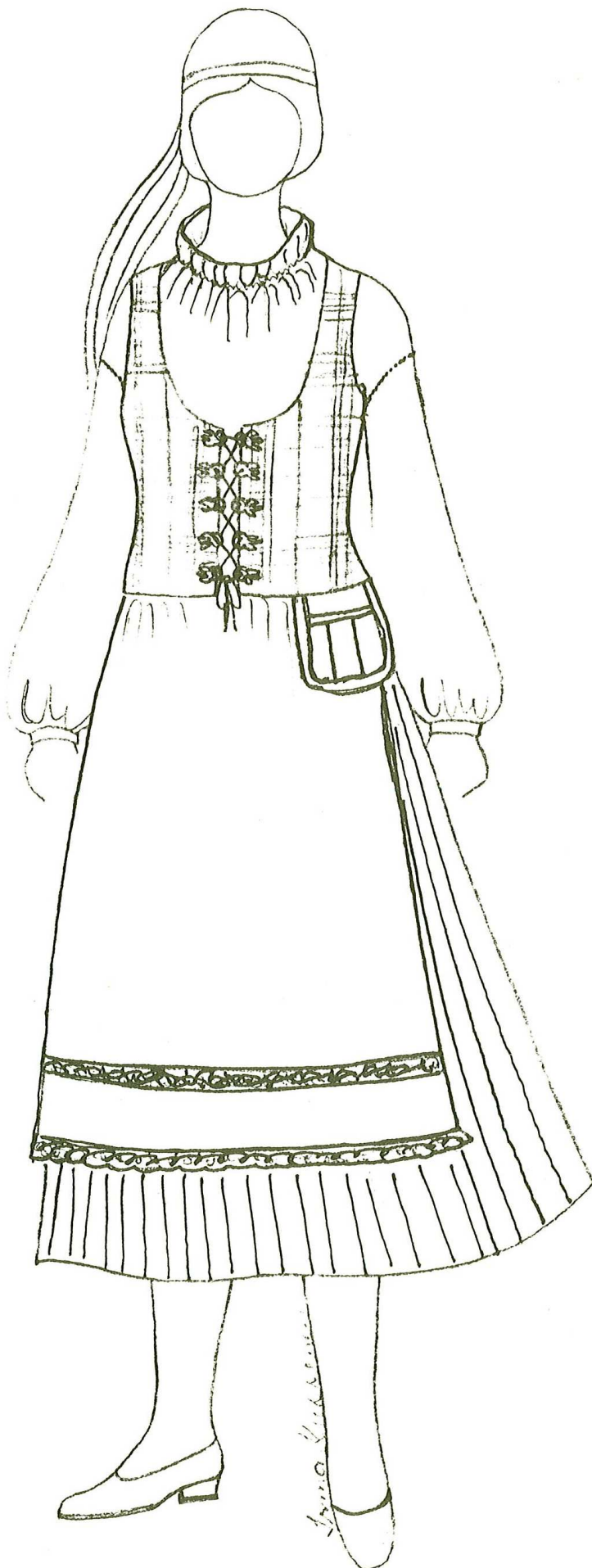
Aikuisten naisten päähine on valkoinen huntu. Tytöt käyttävät tinanastoilla koristettua nauhaa, säppäliä.

Koru on paidan pääntien sulkeva paljinsolki.

Sukat ovat valkoiset.

Kengät ovat mustat tai nahanväriset.

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ.

HÄMEEN NAISTEN PUKU

Hämeen naisten puvun esikuvana on 1700-luvun kansannaisen juhlapukeutuminen.

Punainen hame oli 1800-luvulla yhtä kallis kuin hyvä lehmä.

Tyttö pitää päässä punaisia silkkinauhoja, rippikouluiästä eteenpäin voi käyttää tanua.

Paita on valkoinen pystykauluksellinen. Halkiota ei ole.

Hame on punainen, uudistetussa puvussa vetopoimutettu ja runsas. Kuvan hame on vanhan mallin mukaan laskostettu.

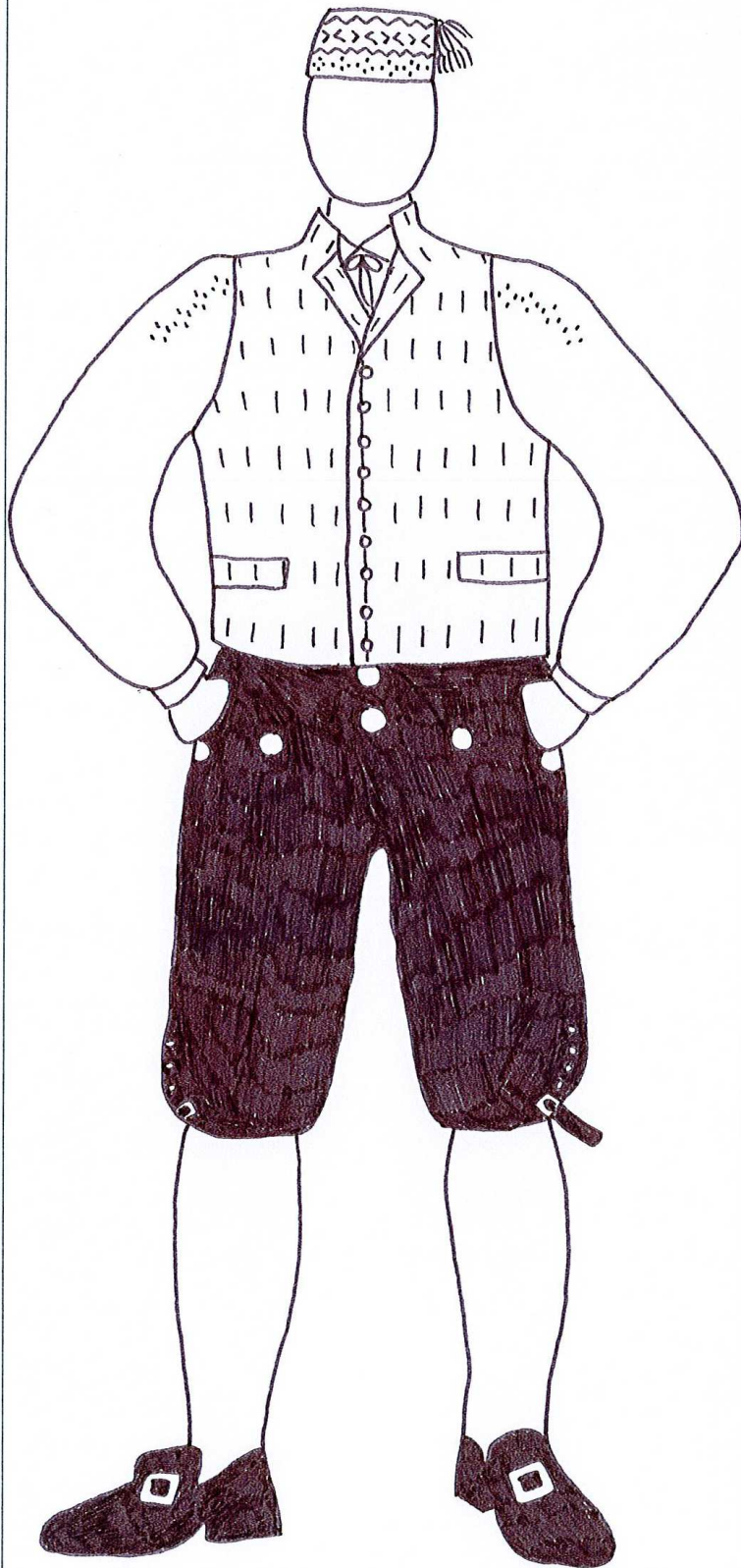
Liivi on puna-valkokuudullinen ja istuva. Edessä nyöritys ja tinamaljut, takana näyttävät körttilaskokset.

Tasku on punaista ja mustaa verkkaa ja sidotaan vyötärölle punavalkealla pirtanauhalla.

Esiliina on valkoista palttinaa. Uudistetussa puvussa ei ole reuna- eikä välipitsejä.

Sukat ovat valkoiset ja kengät mustat.

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ

SÄKYLÄN MIESTEN PUKU

Säkylä sijaitsee Satakunnassa.

Polvimittaiset housut ovat vaaleaa säämiskää tai mustaa sarkaa. Luukku ja lahkeen suut suljetaan messinkinapeilla ja soljella.

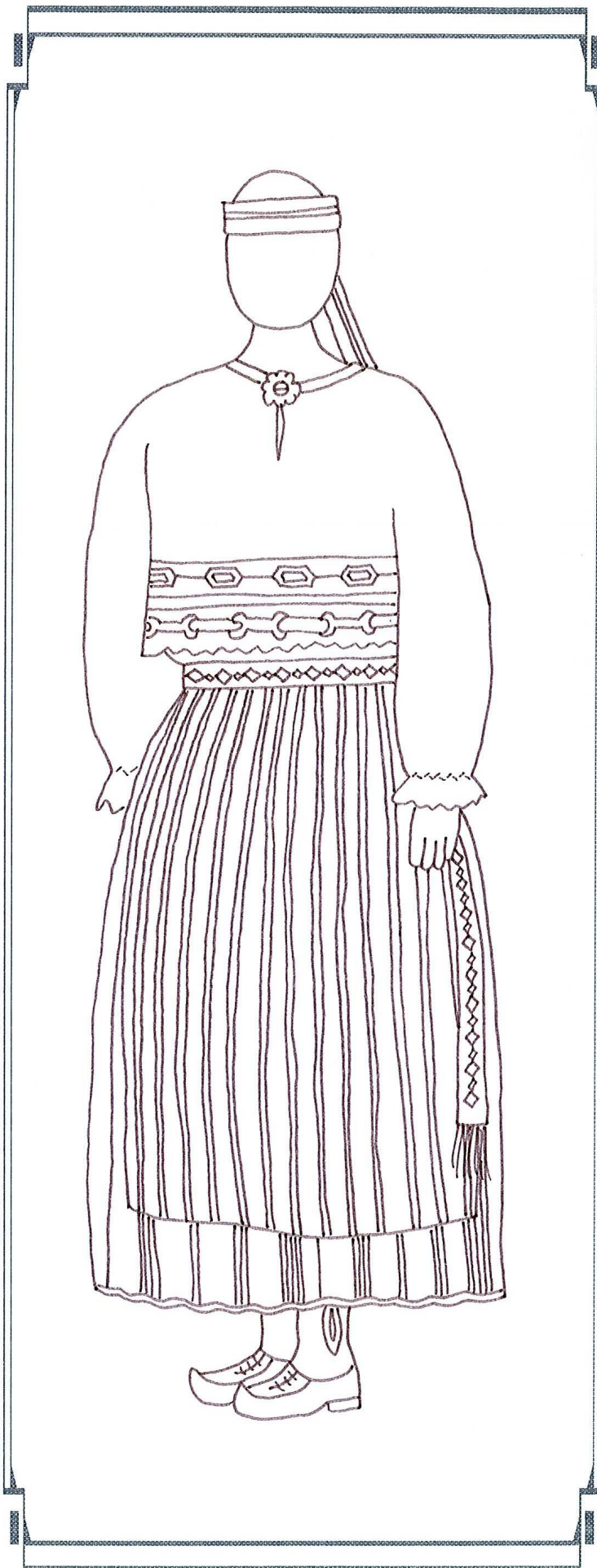
Liivi on punaista pieniflammuista kangasta, kiinnitys pienillä messinkinapeilla.

Paita on valkoinen ja koristeltu valkoisella kirjonnalla.

Päähine on kirjoneulottu, punainen myssy tai musta patalakki

Sukat ovat punaiset ja kengät mustat.

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ

SEISKARIN NAISEN PUKU

Seiskari on Suomenlahden ulkosaarista itäisin. Seiskarilaisilla oli aina hyvät suhteet etelään, Viroon, joten puvussakin on virolaisia vaikutteita. Seiskari on osa luovutettua Karjalaa.

Paita on kaksiosainen: alempi hankkipaita on hihatton ja pitkähelmainen, ylinen vyötärömittainen, helmassa punavalkoista nytytinkipitsiä välissään punainen kaitale. Hihansuut ja olkapäät on kirjottu punaisella pienin ristipistoin. Halkion sulkee hopeinen solki.

Hame eli ympärikkö on leveäraitaista, värikästä puolivillaa.

Esiliina on leveä, punaraitaista palttinaa ja sidotaan kapealla pirtanauhalla.

Pukuun kuuluu myös leveä, kuviolliseksi kudottu vironvyö.

Päähineenä on tytöillä kovitettu, raitainen pinteli ja naisella sykerön päälle solmittu hunttu.

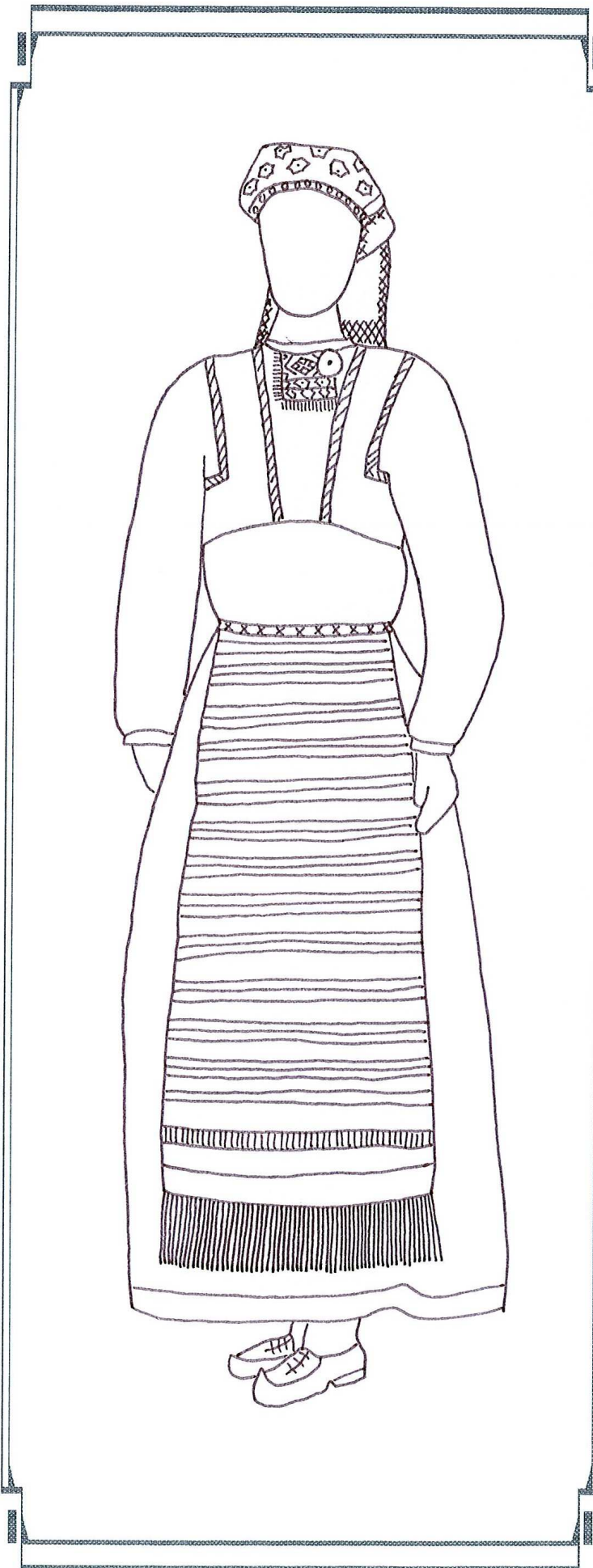
Sukat ovat tummanvihreät, nilkan sivussa puna-valkoinen vikkelikuvio.

Kengät ovat mustat tai nahanväriset.

Seiskarin naisen hunttu takaapäin.

VÄRITÄ PUKU
OIKEILLA VÄREILLÄ

RAUTU-SAKKOLAN NAISEN PUKU

Sakkolan ja Raudun pitäjät sijaitsivat Laatokan rannalla, lähellä vanhaa rajaa luovutetussa Karjalassa. Rajapitäjät olivat pääosin ortodoksialuetta.

Valkoisessa paidassa on taidokkaasti kirjottu rekko ja punainen pystykaulus. Pieni hopeinen paljinsolki sulkee kauluksen.

Hartuushame, eli olkaimellinen hame voi olla tummansininen punaisin hartuuksin tai mataranpunainen sinisin hartuuksin. Sinisessä hameessa on punainen verkahelmus, punaisessa raidallinen.

Kapeassa ja laskostamattomassa esiliinassa on kudotut vaakaraidat sekä hapsut helmassa. Se sidotaan pirtanauhalla.

Aikuisen naisen päähine on runsaasti kirjottu sorokka. Tytöllä taas levynastainen säppäli.

Sukat ovat valkoiset ja kengät nahanväriset.

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ

MUNSALAN NAISEN PUKU

Munsala sijaitsee ruotsinkielisellä Pohjanmaalla. Ruotsinkielisten alueiden pukuja, tansseja ja kansanmusiikkia tutkii ja tuntee Föreningen Brage. Munsalan puku on suosittu myös suomenkielisten harrastajien juokossa.

Paita on valkoinen ja koristelematon.

Hameessa on kirkkaansinisellä pohjalla monivärisiä raitoja.

Esiliina on valkoinen palttinainen tai sininen, musta tai vihreä silkkinen.

Liivi on kirkkaansininen ja edessä on kaksirivinen messinkinapitus.

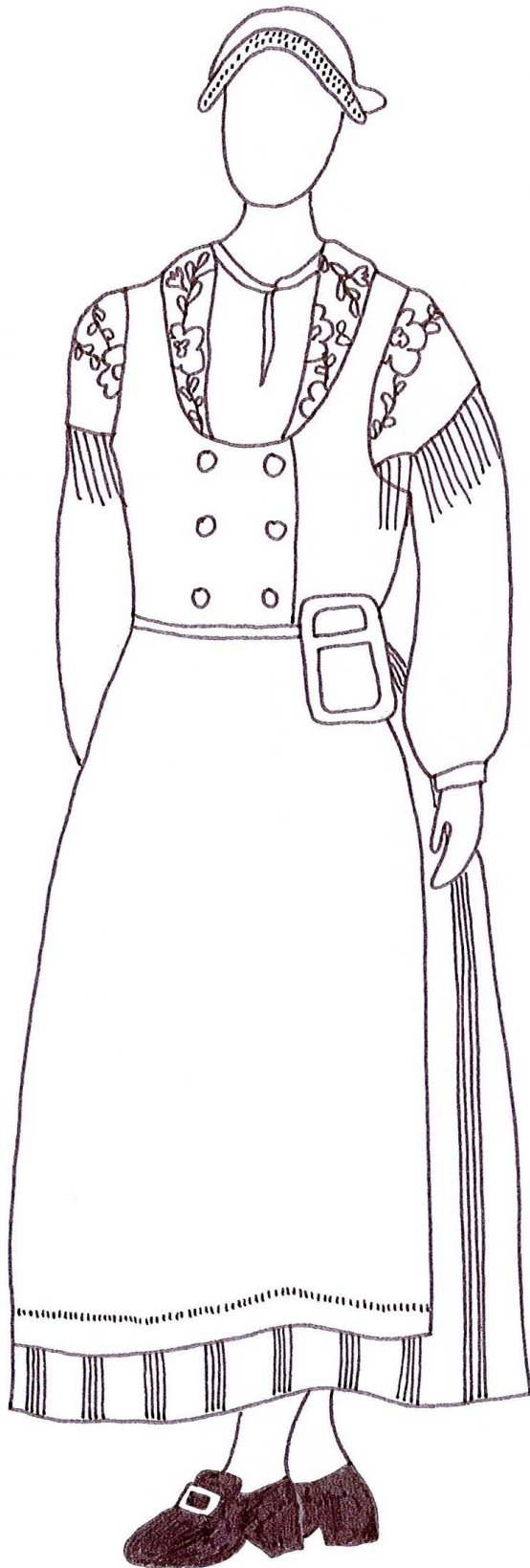
Tasku on sinikeltainen.

Huivi on silkkinen tai villainen, jossa valkealla pohjalla punaisia kukkia ja reunoissa hapsut.

Tytön päähineenä näkee usein siniset silkkinauhat, mutta uusien ohjeiden mukaan tytöllä ei ole päähinettä. Nainen voi käyttää haluamansa väristä kirjottua ja pitsikoristeista tykkimyyssyä.

Sukat ovat valkoiset ja kengät mustat, mielellään solkikengät.

VÄRITÄ PUKU OIKEILLA VÄREILLÄ

SANASTOA

Säppäli	Tinanastoilla somistettu verkanauha. Nuoren neidon päähine monessa karjalaisessa kansallispuvussa.
Pinteli	Karjalainen neidon päähine, kovitettu ja nauhamainen.
Tykkimyssy	Silkillä päällystetty, usein kirjottu, kovetettu myssy, joka on ollut aikuisen naisen päähine rippikouluikäisestä saakka läntisessä Suomessa. Kopan muoto vaihteli aikakausittain ja alueittain. Reunan kovetettua pitsiä kutsutaan tykiksi. Kopan takaosassa on rusetti.
Tanu	Eli liinalakki. Valkeasta pellavasta tehty myssy, jonka etuosaa koristaa pitsi. Kiinnitetään hiussykeröön.
Flammuraidat	Ikat- eli flammuvärjäyksessä langat värjätään kuviollisiksi ennen kutomista: lankavyyhdistä sidotaan ne osat, jotka eivät saa värjäytyä. Sama lankaerä voidaan sitoa ja värjätä niin monta kertaa kuin kuviot sitä vaativat. Kuvio rakentuu kudottaessa. Vyyhdin mitan on täsmättävä kankaan leveyden kanssa. Tämä kankaan kuviointitapa on erittäin vaativa sitojalle, värjäjälle ja kutojalle.
Sorokka/Harakka	Ortodoksisen naisen runsaasti kirjottu liinamainen päähine.
Hartuushame	Hame, johon on kiinnitetty olkainosa. Erityisesti karjalaisissa kansallispuvuissa.
Körtti	Liivin, röijyn tai takin takaosan laskostettu tai läpällinen helmus.
Vyölliset	Vyöhön kiinnitettävät tarvikkeet, esim. puukko, tuluspussi ja neulakotelo naisen Pyhäjärven puvussa.
Helavyö	Metallisilla heloilla koristeltu nahkavyö. Löytyy esim. miesten Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan puvuista sekä naisten Pyhäjärven puvusta.
Röijy	Naisen ja miehen takin kansanomaisen ja kansallispuvuissa käytetty nimitys.
Kostuli	Karjalaisten naisten kansallispukujen kanssa kesäisin käytettävä vaalea, pellavainen päällysvaate.
Rekko	Paidassa leuan alla oleva taidokkaasti kirjailtu lappunen.
Sarka	Vanutettu villakangas, jota käytetään erityisesti miesten housuissa ja takeissa. Myös armeijoiden suosima pukukangas.
Verka	Vanutettu villakangas, jonka pinta on leikattu ja harjattu.
Vironvyö	Kuviolliseksi kudottu leveä villanauha (loimet usein pellavaa). Taidokkaimmat tehtiin ja tehdään Virossa.
Malju	Koristeellinen metallirengas, joka ommellaan liivin etureunaan. Maljujen kautta pujotetaan nyöri jolla liivi voidaan kiinnittää.

LISÄTIETOA JA APUA VÄRITYSTEHTÄVIIN LÖYDÄT

<http://www.kansallispuvut.fi>

Parhaan kokoelman tietoa ja kuvia kansallispuvuista löydät kansallispukukeskuksen ylläpitämillä sivuilta.

www.craftsmuseum.fi/kansallispukukeskus

Kansallispukukeskuksen omat sivut.

www.vuorelma.net

Kansallispukuvalmistaja Helmi Vuorelman omat sivut, joista löytyy myös tietoa etenkin heidän valmistamistaan puvuista.

Lisäksi seuraavat kirjat voivat olla avuksi:

Kansallispukuja (Helmi Vuorelman julkaisema pukukuvasto. Uusi, korjattu painos aina muutaman vuoden välein)

Hakala-Ijäs-Suominen; Satakuntalaisia kansallispukuja (mm. Kihniön puku, josta on hankala löytää kuvia)

Lehikoinen-Kurula; Kansallispukuja Suomesta

Holst; Kansallispuku (enemmän yleistietoa puvuista, kuin eri pukujen kuvia. Hyvä kirja jos haluaa lukea enemmän aiheesta)

Pronssisen tanhumerkin suorituskokeessa pitää tunnistaa kymmenen naisten ja viisi miesten kansallispukua kuvista. Aloita harjoittelu vaikka ryhmäkaverien puvuista!